

PE DRUMUL ADUCERILOR-AMINTE

Coborător dintr-un vechi neam de ardeleni, nepot de negustor, delegat al Societății Comercianților Români la Marea Adunare de la Alba-Iulia din 1918 și fiul cunoscutului medic brașovean Emil Bologa, Alexandru Ș. Bologa*, prin activitatea științifică și lucrările publicate, dobândește un loc binemeritat în domeniul cercetării biologiei marine. Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România (Secția de Științe Biologice, 2009), delegat național pe lângă Comisia Internațională pentru Explorarea Științifică a Mării Mediterane (Monaco, 1994-2011), director al Centrului Operațional Marea Neagră al Institutului Oceanic Internațional (Malta, 1996-2004) – iată câteva din titlurile academice aflate pe cartea sa de vizită impresionantă.

O personalitate cu o viață bogată în fapte, întâlniri, călătorii, a așezat pe hârtie amintirile pentru neuitare, adunate în cartea *În fuga anilor...*, care mi-a parvenit de curând. În finalul cărții am găsit o concluzie asupra celor istorisite, o adevărată cheie de interpretare: „Am scris despre trecut și l-am rețut intens, cu emoție, el derulându-se încă o dată în fața mea, cu tot ce a fost bun și mai puțin bun, convins fiind că, așternând aceste amintiri pe hârtie, ele vor continua să existe prin cei care îmi vor urma”. În ciuda aparenței, cartea nu respectă întru totul regulile *amintirilor* ca specie a literaturii de sertar. Într-o îmbinare fericită, amintirea și însemnările de călătorie alcătuiesc un tot unitar, într-un spectacol al vieții, al „duratei noastre inefabile”, cum ar spune Radu Petrescu. Cartea crește prin cele 12 capitole, „oceanul întors” fiind îndreptat spre momente esențiale ale vieții: copilăria și adolescența; arestarea tatălui și domiciliul obligatoriu, cu adnotări pe marginea evenimentelor politice din perioada când Brașovul se numea Orașul Stalin; anii de liceu făcuți la Liceul „Andrei Șaguna” (secția germană); studenția la Facultatea de Biologie din Cluj-Napoca, perioadă a formării de specialitate, prin intensă învățătură; cronologia finalizată cu repartitia la Stațiunea de Cercetări Marine „Prof. Ioan Borcea” de la Agigea. Amintirea aduce momente din atmosfera începutului de carieră, cu idealuri, împliniri și neîmpliniri, o viață trăită așa cum a fost. În exercitarea profesiunii făcute *cu respect și iubire*, Alexandru Bologa mărturisește că s-a condus după preceptele dobândite în familie: „Iar dacă de la tată am preluat pentru totdeauna și deviza Casei Regale a României «Nihil sine deo», de la Lucian Bologa cugetarea «O singură rugăciune am: Doamne, să nu mă lași niciodată să fiu mulțumit de mine

însumi!» (*Pietre pentru templul meu*) și de la mama întrucâtva mai dificilul «Est modus in rebus»” (p. 47).

Memorialistul rețreăiește fiecare ipostază existențială, o însufletește peste timp, evocă profesori și cercetători, considerați modele. Pe delatori, pentru că a avut parte și de așa ceva, i-a aflat mult mai târziu, prin cercetarea dosarelor de la C.N.S.A.S, după ce anumite fapte s-au consumat. Acum vorbește despre ei *sine ira et studio*.

În profesiune a făcut performanță, fiind adeptul cuvintelor lui Pasteur, „Trăiți în pacea senină a bibliotecilor, a laboratoarelor”, așezate ca motto la capitolul intitulat simplu „Profesiunea”. Sunt pagini pline de miez ce relevă, pe lângă capacitatea de cercetător a lui Alexandru Bologa, și pe cea de fin intelectual, vorbitor de limbi străine, lucid, entuziasmat cu măsură. Profesia îmbrățișată nu se face numai în laborator. Expedițiile științifice pe mare își au locul lor. Participă la „Cea de a XIII-a Expediție Științifică Sovietică”, ca invitat al „Institutului de Cercetări Pescărești VNIRO de la Moscova, la bordul navei de cercetare «Akademik Knipovici», de tonaj mediu, sub conducerea dr. E. Gerșanovici, în Oceanul Atlantic est-central”. Sunt inserate câteva amintiri, unele palpante, din jurnalul său de bord. Ce spune despre scopul expediției: „Expediția a fost de foarte bun augur, în toate privințele”. Au urmat alte și alte expediții științifice la fel de importante „profesional și personal”, iar rezultatele științifice au fost transcrise cu acribie în articole și studii sau intervenții la diverse întâlniri profesionale din țară sau străinătate. Plecarea în expediție îi prilejuiește trăiri intense, iar pregătirile redau dinamism, chiar plăcerea de a proiecta cele ce vor urma: „... bagajul de voiaj conținând câteva articole de îmbrăcăminte, cărți și dicționare”.

Călătoriile de studii, dar și cele de plăcere alături de familie, înseamnă pentru Alexandru Bologa inițiere, bucurie a cunoașterii, o intrare pe cont propriu în evenimente, contactul cu alte lumi. Toate aceste argumentări sunt consemnate în capitolul „Note de călătorie din Polonia până în Insulele Fiji și înapoi”: „Este foarte plăcut a-ți reaminti locurile vizitate, oamenii întâlniți în cale și cunoscuți mai mult sau mai puțin, împrejurările în care au avut loc călătoriile, excursiile, vizitele, nu întotdeauna în mod facil. Dar nu-ți mai poți reaminti chiar totul cu acuitate deplină, mai ales când numărul țărilor ale căror frontiere le-ai trecut, pe uscat, pe apă sau în aer, depășește 50”. Autorul vede călătoriile ca o desprindere de Ithaca, iar pe el ca „anticul Ulisse” în ipostază modernă, reîntors la matcă.

Textele cu formă de un atipic jurnal de călătorie au ceva din observația științifică, pentru că ochiul cercetătorului nu poate fi înșelat în privința receptării detaliilor. Fiecare loc poartă amprenta impresiilor personale despre oameni și întâmplări, declanșatoare de meditații. Perspectiva lumii occidentale se conjugă cu aluzia ironică, fără malițiozitate, la adresa realităților din țară.

Scriitura oferă o solemnitate a lecturii care mă duce cu gândul la vorbele lui Steinhardt: „Călătoriile primenesc, ațâță, dezvăluie, înțelepțesc și creează o stare de spirit deschisă și receptivă ce nu ne poate fi decât de cea mai mare priință” (*Primejdia mărturisirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1993, p. 41). Foarte bine ar putea să îndeplinească rolul de motto al întregului volum. Pentru că, nu-i așa, și amintirile sunt călătorii în timp în propriul *eu*.

Cartea lui Alexandru S. Bologa nu e un jurnal direct, ținut zi de zi, de-a lungul călătoriilor ci, mai degrabă, o sumă de scurte notații la fața locului, demne de a fi reținute pentru eventuale amintiri tipărite. Răzbate vocația călătorului,

bucuros să privească în jur, să cunoască, să-și îmbogățească experiența și cunoștințele. Memoria afectivă foarte vie i-a hărăzit, să recunoaștem, o calitate a însemnărilor: spontaneitatea. Cultura umanistă, dobândită ca o moștenire de familie, îi permite memorialistului vehicularea citatelor celebre pe parcursul cărții sau adunate în ultimul capitol, intitulat „În încheiere câteva gânduri și citate preferate”.

Volumul se recomandă ca o lectură captivantă, instructivă și purtătoare de speranță. Dacă dr. Emil Bologa era un vizionar incurabil, asemeni lui Don Quijote, personajul preferat, Alexandru Ș. Bologa poate fi considerat un aristocrat călător pe mările lumii.

*Alexandru Ș. Bologa, *În fuga anilor...*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2017.

